

Programarbeid nær folk – i hele Norge!

Et studiehefte i
Senterpartiskolen

Innledning

I dette studieheftet finner du tips og råd til gode programprosesser i kommuner og fylkeskommuner. Valgprogrammet skal fortelle hvordan Senterpartiet ønsker å utvikle kommunen, og vise partiets politiske retning. Programmet er vår kontrakt med velgerne, og Senterpartiets viktigste merkevare og rettesnor for arbeidet gjennom valgperioden.

Senterpartiet mener at samfunnet blir best når det bygges nedenfra. Det handler om de nære tingene, og derfor vil vi føre en politikk som er nær folk. Senterpartiet arbeider for et samfunn med frie selvstendige mennesker som tar ansvar for eget liv, fellesskapet, naturen og miljøet. Valgprogrammet skal vise hvordan Senterpartiet vil fremme samfunnsutvikling gjennom demokratisk folkestyre, langsiktig forvalteransvar og deling av velferdsgoder.

I Senterpartiet ønsker vi ikke sentraliserte tjenester. I vårt langstrakte land skal folk kunne leve, bo og arbeide i levende lokalsamfunn, med god tilgang til offentlige tjenester. Selv om kommunene våre er forskjellige, er allikevel barnehager, skoler, eldreomsorg og helsetjenester en forutsetning for at folk skal bosette seg, bli boende og bidra til lokalsamfunnet.

Programmet viser hvilke veivalg vi ønsker for utvikling av kommunen vår. Vi stiller til valg for å fremme innbyggenes interesser, og for å utvikle kommunen videre. Dette kan synes opplagt, men det er allikevel vanskelig fordi vi må veie ulike forhold opp mot hverandre. Vi må unngå å love mer enn vi klarer å holde, og gjøre kloke avveininger i programarbeidet. Samtidig skal Senterpartiet *ville noe*, og dette skal være godt synlig i programmet.

Vi må tørre å være frimodige og visjonære i programarbeidet, samtidig som vi skal være konkrete og praktiske. Derfor må vi må vi bruke god tid i prosessen, fokusere på verdigrunnlaget og invitere til engasjement i lokalsamfunnet. Så må medlemmene og særlig listekandidatene involveres godt i programarbeidet. Til syvende og sist er det våre folkevalgte som skal sette programmet ut i praksis, gjennom arbeid i kommunestyre og fylkesting.

Lykke til med viktig programarbeid, og gode, konstruktive diskusjoner!

Tekst og tilrettelegging: Senterpartiets Studieforbund

Forsidefoto: PXHere

Foto der ikke annet er angitt: PXHere, Stockbilder

Innhold

Før vi begynner	side 4
Planlegging av programarbeidet	side 6
Verktøy og framgangsmåte	side 11
Et tydelig program	side 12
Media og programarbeid	side 13

Vi tror på hele Norge!

Senterpartiet vil bygge samfunnet nedenfra. Vi arbeider for et samfunn der mennesker kan utvikle seg i frihet og trygghet, hvor vi tar ansvar for eget liv, for fellesskapet og for naturen. Senterpartiets verdigrunnlag er den kristne og humanistiske kulturarven. Hvert menneske er unikt og uerstattelig, og menneskeverdet er ukrenkelig og overordnet andre verdier.

Senterpartiet arbeider for et samfunn med små sosiale, geografiske og økonomiske forskjeller. Rettferdig fordeling, små forskjeller, gode levekår og sosial tillit henger tett sammen. Senterpartiet skal jobbe for utjamning mellom samfunnsgrupper, mellom landsdeler og mellom rike og fattige land.

For å oppnå rettferdig fordeling trenger vi et levende folkestyre og en tydelig desentralisering av makt, kapital og bosetting. En sunn balanse mellom offentlig og privat eierskap har gjort Norge til et høyproduktivt land med gode offentlige tjenester. Senterpartiet vil utvikle den norske velferdsmodellen, styrke den private eiendomsretten og løfte fram folkestyret og blandingsøkonomien som det beste alternativet til markedsliberalisme.

Jorden er en arv som vi forplikter å forvalte for våre etterkommere, og miljø- og klimaproblemene er vår tids største utfordring. Dette er en ramme rundt all politikk. Natur, miljø og klima må derfor sees i sammenheng med alle øvrige samfunns mål, og sikre en forsvarlig og bærekraftig forvaltning av ressursene og miljøet.

Senterpartiet vil at Norge skal ta sin del av ansvaret for å løse miljø- og klimaproblemene. Vi støtter også internasjonale samarbeidsinitiativ som gir effektive, globale utslippskutt.

[Senterpartiets Prinsipp- og Handlingsprogram 2021-2025](#)

Før vi begynner

Studieopplegget er fleksibelt, men for godkjenning og rett til opplæringstilskudd kreves det **minimum fire hele klokketimer til sammen**, inkludert pauser. (Hvis dere f.eks. begynner kl 18 og slutter kl 22 regnes dette som fire studietimer, selv om dere har en innlagt kaffepause underveis.) Det er dessuten krav til minst fire deltagere, som er til stede minst 75% av tiden. **NB: Opplæringstilskudd utbetales per godkjent studietime, uavhengig av antall deltagere.** Arbeidsformer kan variere, men studieheftet legger opp til bruk av studieringemetodikk. Derfor er det lagt inn mange spørsmål til refleksjon og diskusjon. Oppgaven til kurslederen er å legge til rette for god dialog, og sørge for at alle deltar aktivt. Studieopplegget kan gjerne kombineres med innledninger. Det er dessuten mange lenker til informasjon i studieheftet, som dere bør bruke aktivt. **Digitalt studiearbeid:** Det er tillatt å gjennomføre inntil 50% av studieopplegget elektronisk, ved bruk av telefon, Teams etc. Alle deltagerne må da være til stede samtidig. **NB: I 2022 er det gitt unntak slik at kurs kan være heldigitale ut året, følg med på www.senterpartiskolen for nærmere informasjon.**

Slik gjør vi det:

- **Meld inn kurset/studiearbeidet i [Kursportalen](#)**
- **Ta en titt på godkjent [studieplan](#) før dere begynner.**
- **Rapportering/søk om tilskudd:** Kurs som oppfyller kravene har rett til opplæringstilskudd. Søknad og rapportering skal skje via [Kursportalen](#). Frammøteliste kan unntaksvis sendes i brev til: Senterpartiets Studieforbund, Akersgata 51 0180 OSLO. **NB:** Frammøteliste **skal ikke** sendes i e-post eller SMS. Frammøtelister som sendes i e-post eller SMS blir avvist automatisk, og vil ikke bli registrert.
- **Utbetaling av opplæringstilskudd** skjer kvartalsvis. Ifølge Voksenopplæringsloven skal opplæringstilskudd utbetales pr godkjent studietime, og skal IKKE ganges opp med antall deltagere.
- **Kursbevis** Alle som gjennomfører studieopplegget (dvs. er til stede på minst 75 % av antall godkjente studietimer) har krav på kursbevis. Kursbeviset kan lastes ned via Kursportalen eller bestilles fra Senterpartiskolen.

For mer informasjon: <https://www.senterpartiskolen.no/kurs> eller ta kontakt med Senterpartiets Studieforbund: sps@sp.no

Noen enkle pedagogiske tips til kursleder

- Skap god stemning, det skal være artig å drive med studiearbeid og programutvikling.
- Still tydelige, enkle spørsmål som gir mulighet for diskusjon, samtale og ettertanke.
- Sørg for at alle kommer til orde i diskusjoner, spill på ressursene til den enkelte.
- Forsøk å stimulere og støtte gruppen hvis dialog og diskusjon kjører seg fast. Gå eventuelt videre hvis det blir «stille» når du stiller spørsmål. Vær lyttende og oppmerksom, og vær nøye på å se den enkelte deltager.
- Husk pauser! Lykke til med arbeidet.

Planlegging av programarbeidet

Senterpartiet vil bygge samfunnet nedenfra. Vi vil arbeide for et samfunn der mennesker kan utvikle seg fritt. Samfunnskontrakten skal oppfylles av myndige mennesker som tar ansvar for eget liv, for fellesskapet og for naturen. Senterpartiets verdigrunnlag er den kristne og humanistiske kulturarven. Hvert menneske er unikt og uerstattelig, og menneskeverdet er ukrenkelig og overordnet andre verdier.

[Senterpartiets verdigrunnlag](#)

Før vi går i gang å lage nytt valgprogram, må vi se hva Senterpartiets vedtekter, verdigrunnlag og stortingsprogram for inneværende periode sier. Selv om lokale programprosesser skal forankres lokalt og speile lokale politiske utfordringer, behov og løsninger, er det viktig at Senterpartipolitikken henger sammen. I Senterpartiet bygger vi samfunnet nedenfra, blant annet gjennom den vedtektsfestede retten medlemmer av partiet og Senterungdommen har til å fremme synspunkter på nye valgprogram. Dessuten skal tillitsvalgte og folkevalgte rette seg etter partiets vedtekter, vedtatte retningslinjer og ”ellers på beste måte virke til framgang for partiets mål og politikk, slik det er fastlagt i partiets program”, som det heter i [vedtektenes §4 pkt.D.](#)

For lokallagsstyrene er det verdt å merke seg hva [Senterpartiets vedtekter § 6, pkt. F](#) sier om lokallagsstyrets ansvar foran et kommunevalg: «Før kommunevalg sammenkalle partimedlemmene til møte for å sette opp partiets valgliste, og sørge for at det blir utarbeidet program for Senterpartiets arbeid i kommunestyret. Hvis et lokallag overveier enten å stille fellesliste med et annet parti, eller ikke å stille, skal fylkesstyrets mening innhentes. Avgjørelsen om fellesliste e.l. kan bare treffes av godt bekjentgjort medlemsmøte.» Start programarbeidet med å ta en titt på nettsidene til Senterpartiet. Her finner dere Senterpartiets verdigrunnlag, vedtekter og retningslinjer, prinsipp- og handlingsprogram samt generell oversikt over Senterpartiets politikk. I dette studieheftet vil dere finne noen faktabokser, med Senterpartiets standpunkt på utvalgte politikkområder. Se flere standpunkt her: <https://www.senterpartiet.no/politikk> Her er det lett å finne fram, da saksområdene er sortert i alfabetisk rekkefølge.

Se også:

[Senterpartiets verdigrunnlag](#)

[Senterpartiets politikk](#)

[Senterpartiets vedtekter og retningslinjer](#)

Programmets mål og profil

Det grunnleggende spørsmålet enhver programkomité bør stille seg i starten er: Hva vil vi i Senterpartiet med kommunen vår, både i neste periode og i et mer langsiktig perspektiv? Hvordan vil vi arbeide for våre mål? Hva vil vi prioritere, og hvilke veivalg ønsker vi å ta? En diskusjon rundt dette bør lede fram til tydelige mål. Alle kan være enige uansett partifarge i gode intensjoner og overordnede mål som at «kommunen vår skal være god å leve i». Folk lurer imidlertid på hvordan vi konkret skal sørge for at det blir slik.

Prioriteringer av noen saker framfor andre, bygger partiprofil og gjør at vi skiller oss fra de andre partiene. Målene og hovedprioriteringene - hva vi vil prioritere øverst og framfor andre ting - må gå gjennom programmet som en grønn tråd. Senterpartiet skal være gjenkjennbart!

Analyse

Et valgprogram må være fornyende, samtidig som det tar opp i seg langsiktige saker og utfordringer som folk er opptatt av. Derfor bør vi analysere den politiske situasjonen. En god programprosess og politikktutforming må bygge på kunnskap, og ikke syning. Alle i programkomiteen har heller ikke nødvendigvis like god oversikt, og alle medlemmene bør ha et felles kunnskapsgrunnlag. Analysen legger grunnlaget for hvilke saker vi vil fokusere spesielt på i valgprogrammet. Ta fram eksisterende valgprogram, og gå kritisk gjennom punkt for punkt.

Ta stilling til følgende spørsmål:

- Hvilke saker er gjennomført i perioden, og hvor har vi fått gjennomslag og politisk seier?
- Hvilke saker vil vi videreføre, og hvordan kan disse brukes i valgkampen?
- Hvordan har vi arbeidet med ulike saker, hvilke saker har vi tapt og hvor ligger det mulig konfliktstoff?

Programkomiteen bør gjøre denne analysen i samarbeid med kommunestyregruppa (fylkestingsgruppa), for å få en best mulig oversikt over den politiske utviklingen i løpet av perioden.

Sterkere kommuner og fylkeskommuner

Det lokale folkestyret må styrkes, slik at flere får delta i utviklingen av samfunnet og det lokale tjenestetilbudet. Lokaldemokratiet må utvikles gjennom desentralisering av statlige oppgaver til kommuner og fylker.

Senterpartiet ønsker en selvstendig og nyskapende kommunesektor, som utvikler den lokale velferden og lokalsamfunnet. For å sikre et livskraftig lokalt folkestyre må øremerking, rettighetsfesting og bemanningsnormer begrenses. Alle nye oppgaver må fullfinansieres.

Kommunene og fylkeskommunene er sentrale tjenesteprodusenter, samfunnsutviklere og «grunnmuren» i vårt folkestyre. Senterpartiet er motstander av kommune- og regionreformen som ble satt i gang i 2014, og mener den fører til sentralisering og svekket folkestyre. Vi mener at eventuelle kommune- og fylkessammenslåinger skal være frivillige og at oppslutningen om dem skal være avklart i lokale folkeavstemminger.

[Senterpartiets Prinsipp- og Handlingsprogram 2021-2025](#)

Tidsplan

Godt programarbeid tar tid, og vi bør ha en tidsplan for arbeidet. Se på de ulike fasene i programprosessen, og sett frister. Husk å ta hensyn til innspill, involvering, høring, vedtak, utforming, layout og eventuelt trykking. Den innledende fasen med analyse, innspill og involvering vil antagelig ta mest tid i prosessen. Her er det nødvendig å bruke tida godt. Å skrive tekst trenger ikke ta så lang tid, når vi vet hvilke saker som skal prioriteres og hva vi skal mene. Start allikevel skriveprosessen tidlig, og legg vekt på gode, konsise formuleringer. Det er viktig å få tid til å «file» på tekst og formuleringer mot slutten av arbeidet. Sett også av god tid til språkvask og korrekturlesning.

Dere må vurdere hvor lang tid dere vil bruke på de enkelte delene, og hvor stor plass de enkelte temaene skal ha. Til hjelp i arbeidet kan vi lage en tids- og arbeidsplan med oversikt over temaer og arbeidsoppgaver, når og hvor møter skal finne sted, og hvem som har ansvar for ulike oppgaver. Her er et forslag til hvordan en tids- og arbeidsplan *kan* se ut, men tidsperspektiv og prosess må tilpasses lokalt.

Året før valgåret	Forslag til tidsplan og arbeidsplan i programprosessen
Mars/april	Samling 1. Forberedelsesmøte. Programkomiteen møtes, legger opp arbeidet; arbeidsmetode, tidsplan, aktuelle ressurspersoner. Hvordan skal arbeidet med programmet brukes utad?
Mai	Samling 2: Møte mellom programkomiteen, lokallagsstyret og kommunestyregruppa, eller fylkestyret og fylkestingsgruppa. Analyse av politisk situasjon. Hva har Sp oppnådd av resultater i perioden? Hva bør følges opp videre? Nye temaer som bør med? Standpunkter som bør revurderes?
Juni - august	Samling 3: Informasjonsinnhenting: Kontakte medlemmer, lag/foreninger og andre om innspill til programprosessen, benytt gjerne sosiale medier.
September	Samling 4: Senterpartiet lytter: Kontakt med lag, foreninger, samarbeidspartnere, interessegrupper, foreldre i FAU, næringsliv osv. gjennom møter, e-post, telefon osv. Spør hva folk er opptatt av, og be om innspill.
Oktober/november	Samling 5: Utvelgelse av temaer som bør med i programmet. Sett opp en disposisjon. Tenk allerede nå på hva som bør være hovedsaker. Fordele ansvarsområder, formuleringer, skrivefase.
Desember/januar (årsmøtet i lokallaget)	Samling 6: Debatt, drøfting, vurdering av helheten. Hva bør kuttes? Hva mangler? Layout og utforming. Hvordan skal programmet bli et aktivt redskap i valgkampen? Lokallaget vedtar valgprogrammet.

En brei programprosess

Ved starten på programarbeidet kan vi etterspørre innspill, og skape oppmerksomhet rundt Senterpartiet og programmet. Selv om det ikke kommer så mange innspill, viser vi at vi lytter og er opptatt av hva folk vil.

Senterpartiet er et grasrotparti. Ved å gå bredt ut for å få innspill til valgkamparbeidet, viser vi dessuten at det er samsvar mellom liv og lære. Vi skal være opptatt av hva velgere og medlemmer mener. Dette er lokaldemokratisk arbeid i praksis.

Involver medlemmene

Alle medlemmer må få informasjon fra lokallaget tidlig i programprosessen, med invitasjon til å komme med tanker, innspill og ideer. Programkomiteen bør presentere seg på et medlemsmøte, kommunerådsmøte eller lignende. Kanskje kan det inviteres til et eget innspillmøte tidlig i prosessen? Medlemmene må få mulighet til å komme med forslag, og programutkastet må sendes ut på høring i lokallaget god tid. Bruk telefon, e-post, sosiale medier, Teams; finn den eller de kanalene som passer best. Husk å involvere Senterungdommen og Senterkvinnene i programarbeidet.

Involvering fra lokalsamfunnet

Styret og programkomiteen bør også samarbeide om et opplegg som inkluderer andre i programarbeidet, utenom partiet. Dette kan gjøres på ulike måter:

- Ta kontakt med organisasjoner og interessegrupper, og be om innspill til programarbeidet.
- Besøk eldresentre, skoler, ungdomsklubber, helsestasjon osv. alt etter hva som passer – og hva dere har kapasitet til. Snakk gjerne med ansatte, foreldre og andre om hva de er opptatt av.
- Bruk lokalavisen, eller del ut løpeseddel i postkassene med oppfordring til å komme med innspill. Dette kan kombineres med å fortelle litt om hva Senterpartiet er spesielt opptatt av.
- Inviter grupper eller organisasjoner til møter i programkomiteen, for eksempel lederne i FAU til diskusjon om skolepolitikk, velforeningene til et møte om nærmiljøutvikling, trafiksikkerhet, boligpolitikk osv.
- Å lytte til ungdomsrådet eller ungdommens kommunestyre, kan gi viktige innspill på hva unge er opptatt av.
- Når kulturpolitikk står på dagsorden, er det mange vi kan spørre. Hva er lokale lag og foreninger opptatt av? Hva er viktig for idrettslaget, kunstforeningen, husflidslaget, musikk-korpset, koret og leikarringen i vår kommune?

- Inviter næringsråd, Bondelaget/Bonde og småbrukarlaget, fiskarlaget, skogeierlaget, fagforeningsfolk og bedriftsledere for å diskutere hva som er viktig for å utvikle næringsliv og arbeidsplasser.
- De fleste liker å bli spurt, og det er viktig at vi ser folk, og lytter til det de har å si. Derfor skal vi ikke være redde for å spørre, tvert imot!

Hva er folk opptatt av på arbeidsplassene i din kommune?

Temaer og spørsmål til diskusjon

- Er profilen til Senterpartiet i kommunen dekkende for det vi står for?
- Er det klare hovedsaker som skiller seg ut? Hvilke?
- Hva har skjedd i perioden, og hvilke saker kan komme til å dominere valgkampen?
- Hva har Senterpartiet fått gjennomslag for i perioden?
- Hvordan kan Senterpartiet være «Nær folk» i hele kommunen/fylket?
- Vurdering av de andre partiene: hvem er de største konkurrentene våre?
- Hvor godt kjenner vi de andre partienes standpunkter og politiske løsninger?
- Hvor er de største skillelinjene mellom lokale politiske partier? Hvilken betydning har disse skillelinjene, og hvordan tydeliggjøre Senterpartiets politiske løsninger når vi utformer programmet?
- Hva blir hovedutfordringen i vår kommune, eller i vårt fylke de nærmeste årene?
- Er det vedtatt reformer eller fattet andre vedtak sentralt som påvirker kommunens rammevilkår og utfordringer?
- Skal eller bør det treffes vedtak i enkeltsaker i kommende valgperiode, som velgerne vil være spesielt opptatt av?
- Hvilke spesielle utfordringer finnes i ulike deler av kommunen/fylket, og hva er folk opptatt av?

En skole bygget på tillit og kunnskap

Kunnskap og kompetanse er grunnleggende viktig i enkeltmenneskets liv og for samfunnet som helhet. Flere utviklingstrekk peker mot et samfunn preget av større mangfold og raskere endringer. For å sikre nødvendig kompetanse for framtida må vi legge til rette for fleksible utdanningsløp. Skolen skal sikre elevene gode ferdigheter i alle basisfag.

Utdanningssystemene må møte og svare på endringer – i samfunnet, vitenskapelige disipliner og teknologi – og svare på de behov det framtidige arbeidslivet har. Omstilling og nytenkning øker behovet for kreativitet, kritisk refleksjon og gode samarbeidsevner.

Senterpartiet vil ha en sterk og gratis offentlig skole. Kvaliteten på utdanningen skal ikke være styrt av geografi eller sosial bakgrunn. Senterpartiet vil ha desentraliserte utdanningstilbud, både når det gjelder grunnskole, videregående skole og høyere utdanning. Vårt mål er at utdanningsinstitusjonene benytter seg av lokale og regionale fortrinn – og spiller på lag med nærmiljøet.

[Senterpartiets Prinsipp- og Handlingsprogram 2021-2025](#)

Verktøy og framgangsmåte

- Ta en titt i kommunebudsjetter og -regnskap. Hvilke utfordringer har kommunen i årene framover?
- Hva sier kommuneplanen? Det finnes mye tilgjengelig bakgrunnsstoff om trender og utviklingstrekk om for eksempel befolkningsutvikling, alderssammensetning, inn-/utpendling, befolkningens helsetilstand, levekårsundersøkelser etc. Hvis **kommuneplanen** nylig er rullert, vil de viktigste utviklingstrekkene stå her. Kommunens administrasjon og virksomhetsledere er også ressurspersoner som har god oversikt over utfordringsbildet på kort og lang sikt. Se også regionale planer/fylkesplan.
- Hva er folk opptatt av i ulike deler av kommunen? Er det spesielle utfordringer lokalt i kommunen som trenger ekstra oppmerksomhet – og hvordan kan vi være «nær folk» i alle deler av egen kommune?
- Inviter til åpne temamøter og idémyldringsmøter. Inviter gjerne personer med erfaring og kompetanse på aktuelle temaer. Prøv å få med personer som er iderike og kreative. Ikke vær redde for å tenke nytt, i denne fasen er det aller viktigste å få fram innspill, forslag og ideer. Tenk også i på eventuell medlemsverving.
- Når dere skal samarbeide organisasjonsliv og interessegrupper er det noen ting som er viktig å huske på: **Velg ut saker og problemområder som oppleves som viktige for oss i Senterpartiet å satse på. Lytt til innspill og still spørsmål heller enn å presentere ferdige løsninger fra vår side.** Det er vi som skal oppsummere møtene. Sørg for at de konklusjonene vi trekker blir synlige i det programmet vi senere presenterer. Det er viktig å vise at politikken formes av folk som engasjerer seg. Ved at flere deltar i prosessen, er det også flere som «investerer» i resultatet. Når flere føler eierskap til politikken og løsningene, kan dette gi politisk uttelling både på kort og lang sikt. Samtidig er det viktig at Senterpartiet markerer eierskap til sine politiske løsninger.

Folkehelse: Forebygging og helsefremming

God folkehelse lønner seg. Det påvirker alle samfunnsområder. Alle må ha like muligheter til å ta vare på sin egen helse. Derfor må vi prioritere helsefremmende tiltak på alle samfunnsområder. Senterpartiet vil gjøre folkehelse til en naturlig del av samfunnsplanleggingen der folk bor og møtes.

Kommuner må få sterkere insentiver til å forebygge framfor å reparere. 86 Vi har økende sosiale helseforskjeller i Norge, noe som gjør at sykdom og leveutsikter følger skiller i utdanning og inntekt.

Helsetilstand er et fellesskapsansvar som krever politisk vilje til å ta i bruk strukturelle virkemidler på befolkningsnivå. Norge har sluttet seg til FNs bærekraftsmål, hvor mål nummer tre er å «sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder».

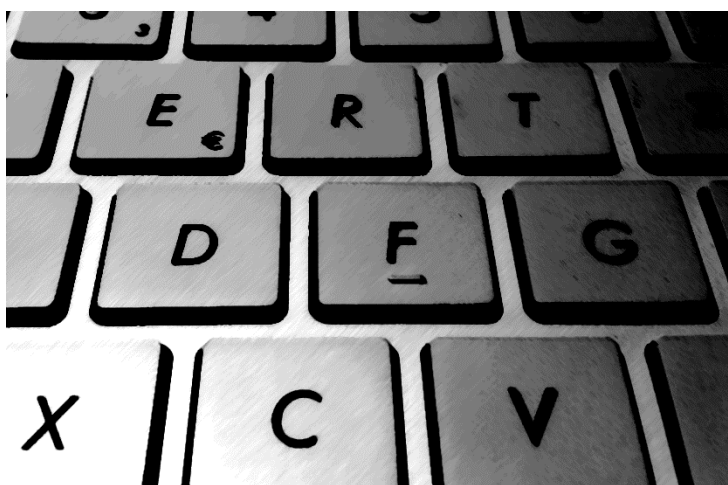
[Senterpartiets Prinsipp- og Handlingsprogram 2021-2025](#)

Et tydelig program

Litt om språk

Vi kommuniserer med velgerne våre, og vi utformer og vedtar politikken gjennom språket. Derfor må vi forsøke å skrive programmet så nøyaktig, presist og konkret som mulig. Programmet må dessuten være lettfattelig og lesbart, slik at alle kan forstå. Unngå fremmedord og lange setninger, programmet skal være lesbart for alle. [Tips til skrivearbeidet: Klarspråk](#)

Det ligger makt i språket, men også mange utfordringer. Dette må vi være bevisste når vi skriver, så bruk ord og begreper fornuftig. Unngå å bruke «skal» og «må» på en måte som forplikter oss på løfter vi kanskje ikke kan holde. Programmet skal leve i fire år, og forutsetningene kan endres underveis. Det er ikke mulig å forutse endringer som følger av sentrale politiske føringer, nye lover og forskrifter, nytt stortingsflertall også videre.

Vi har ingen krystallkule i kommunepolitikken, og må ta høyde for større og mindre endringer.

En stram kommuneøkonomi kan gjøre det nødvendig med hardere prioriteringer enn vi hadde tenkt da vi skrev programmet. Det er ikke nødvendig å havne i strid og ubehageligheter fordi programmet er formulert slik at det ikke overlever perioden. Et par eksempler:

1. Midtland Senterparti går til valg på følgende: *Senterpartiet er en garantist for at den desentraliserte skolestrukturen i kommunen skal bestå*». Velviljen er stor, og løftet overlever to år før kommuneøkonomien blir så stram at to skoler må legges ned. Hadde det kanskje vært bedre å skrive at.. *Senterpartiet skal arbeide for at den desentraliserte skolestrukturen i kommunen skal bestå*»? Dette er ikke mindre forpliktende, men gir en åpning for uforutsette hendelser. Å love å legge ned arbeid og engasjement er et løfte vi helt klart kan overholde.
2. Skog Senterparti programfester at .. *Ny skole skal bygges i Granlia sør for kommunesenteret*.., men når reguleringsarbeidet starter viser det seg at tomta ikke egner seg så godt, og at det kan bli mye dyrere å bygge der enn på en tomt nord for kommunesenteret. En formulering som ...*Senterpartiet mener at kommunen er best tjent med at ny skole bygges i Granlia, og vil arbeide for en slik løsning*... uttrykker en like sterk intensjon, men tar opp i seg et lite forbehold.

Et kommunevalgprogram trenger ikke omfatte alt som kommunen sysler med. Valgprogrammet skal vise hva Senterpartiet ønsker for kommunen de neste fire årene, og hva som er Senterpartiets mål og hovedprioriteringer. Derfor må programmet spisses. Selvsagt skal vi mene noe også om saker som ikke står i programmet.

Start med å revurdere alle punkter i det eksisterende programmet. Ta ut alt som er uaktuelt, og tenk over hva som er **morgendagens saker**. Kan programmet ligge i forkant av utviklingen i kommunen?

- Se på **målsetningen**: skal den endres eller friskes opp?
- **Se på langtidsplaner for kommunen**: ligger det noe der som bør inn i programmet?
- **Se framover!** Programmet skal leve de fire neste årene, men bør også vise et helhetlig, politisk perspektiv.
- **Unngå for generelle formuleringer**: «Senterpartiet vil gjøre kommunen vår til Norges beste kommune å bo i» er fint og flott, men vanskelig å konkretisere og bruke som arbeidsplan.
- **Konkretiser**: Formuleringen «Ingen skoler skal legges ned de neste fire årene» er god, men kan være et farlig løfte å gi. En formulering som «Senterpartiet ønsker å opprettholde dagens skolestruktur så langt det er mulig» er mindre god, men mer realistisk.
- **Kan løftene holdes?** Vil løfter overleve møtet med kommuneøkonomien? Tenk nøye gjennom formuleringene og vær konkret, men lov ikke mer enn vi kan holde. Husk at det er forskjell på symbolpolitikk, og realpolitikk.
- **Prioriter**: Hovedsakene bør stå først og øverst, slik at de kan løftes fram ved enhver anledning. Og de må være konkrete. «En verdig eldreomsorg» sier oss lite. «Styrke eldreomsorgen gjennom et godt tjenestetilbud» er forpliktende, og inviterer til prioritering.
- **Vis til utfordringer som kommer**: Blir befolkningen i kommunen eldre? Blir det flere skolebarn på en eller flere skoler framover? Vil kommunen mangle kapasitet på noen områder i tida som kommer?

Frivillighet bygger levende lokalsamfunn

Senterpartiet vil ha et samfunn som verdsetter og legger til rette for et inkluderende og mangfoldig kultur- og idrettsliv.

Kultur, idrett og frivillig deltagelse står sterkt i Norge. Kunst og kultur rammer inn vår historie samtidig som det utfordrer og åpner opp for debatt. Senterpartiet vil sikre den norske kulturarven og verne og styrke språkene

Norge har et spesielt ansvar for. Vi vil stimulere til et kulturliv med nyskaping, lokale talenter og engasjement sammen med kultur og kunst med høy nasjonal kvalitet. Frivilligheten skaper lokalt engasjement, fellesskap og sterke lokalsamfunn. Senterpartiet vil legge til rette for størst mulig frivillig engasjement både i idrett, friluftsliv og kulturlivet. Alle, uansett økonomiske forhold eller sosial bakgrunn, skal kunne delta i frivillige aktiviteter.

[Senterpartiets Prinsipp- og Handlingsprogram 2021-2025](#)

Det enkle er ofte det beste [... Doffen var ikke dau](#)

Klar Tale, lett-lest om statsbudsjettet: [Budsjett for å stramme inn](#)

Utforming, grafisk profil og publisering

Et program som ser innbydende ut, er viktig fordi vi ønsker at det skal bli lest. En spennende forside inviterer til å ta en titt. God utforming, godt språk og spennende layout bidrar til leservennlighet og interesse. Husk også på at Senterpartiets logo og profil skal være tydelig, og brukes på riktig måte, se [Senterpartiets profilhåndbok](#)

Tenk gjennom hvordan programmet skal presenteres, og bruk hendig format og form. Velg ut én person i komiteen som skal ha oppfølgingsansvaret i henhold til layout, kopiering/trykking osv. Tenk også gjennom hvordan programmet skal distribueres. Programmet må være klart før ferietid i valgåret. Tenk også gjennom hvordan programarbeidet skal brukes utad, og hvordan mediearbeidet skal legges opp. Hvordan skal programmet bli et aktivt redskap i valgkampen? Logoer med mer kan hentes her: [Senterpartiets profilportal](#)

Media og programarbeid

Programprosessen bør være noe som markedsføres og kommuniseres ut til andre. Dette er god markedsføring av Senterpartiet. Dess flere som kjenner til programmet og har et eierskap til det på ulike vis, dess flere vil være nysgjerrige på Senterpartiet foran det kommende valget. Media bør brukes aktivt, men her må vi jobbe strategisk. Lag derfor en enkel medieplan for utspill og kontakt. Lag dessuten en strategi for hvordan dere kan bruke sosiale medier i programprosessen. Eksempel på medieplan:

Hva er saken?	
Hva er budskapet?	
Hvorfor mener Sp at saken er viktig (hva skal den løse)?	
Medium - hvilken/hvilke mediekanaler?	
Når skal utspillet skje?	
Hvem tar ut saken?	

Oppgave

Bruk medieplanen, og lag minst et forslag til medieutspill til lokalavisa på en konkret sak som Senterpartiet vil fremme i det nye programmet.

Tips til mediearbeidet

- Åpne møter og innspills kvelder fra næringsliv, lag og foreninger og lignende kan markedsføres overfor pressen.
 - Inviter med en journalist og la dem se at vi lytter.
- Markedsfør programprosessen på egne nettsider.
- Bruk sosiale medier, men tenk gjennom hvordan de skal brukes og hva dere vil oppnå.
- Lag politiske utspill underveis, om ting som skal inn i programmet. Knytt punktene opp mot konkrete saker med nyhetsverdi.
- Husk at vi jobber for å sette dagsorden. Programarbeidet er en anledning til å gjøre nettopp det.
- Skriv leserbrev og prøv å komme på radio (eller tv) med momenter fra programarbeidet. Men husk at da må vi komme med en sak som har nyhetsverdi.

Lykke til!

Ta nærheten tilbake!

Senterpartiet vil ha et desentralisert samfunn bygd nedenfra. Makt og kapital må være spredt på flest mulig hender. Dette sikres gjennom et samfunn der det gis gode muligheter for å skaffe seg kompetanse og arbeid uansett hvor man velger å bosette seg. Spredning av folk, makt og kapital er viktig for landets beredskap og verdiskapning.

God og effektiv infrastruktur og målrettede distriktpolitiske satsinger vil føre til vekst også utenfor de regionale sentrene. Utviklingen av gode lokalsamfunn i bygdene, tettstedene og byene, er viktig for både næring og trivsel.

Det norske samfunnet er basert på at naturgitte og menneskelige ressurser i hele landet tas i bruk og forvaltes godt. Dette er god samfunnsøkonomi. Det er et selvstendig mål at bruken av naturressursene bidrar til kompetanseutvikling og reinvestering lokalt og regionalt.

[Senterpartiets Prinsipp- og Handlingsprogram 2021-2025](#)

Senterpartiskolen

Senterpartiets studieforbund

www.senterpartiskolen.no